

Второ заседание

Четвъртък, 30 ноември 1978 г.

(Открито в 15 ч.)

Председателстващ Нинко Стефанов: Другарки и другари народни представители, в залата има необходимия брой народни представители. Откривам второто заседание на деветата сесия на Народното събрание.

Продължаваме нашата работа с разисквания по законопроекта за единния план за обществено-икономическото развитие на Народна република България през 1979 и 1980 г. и законопроекта за държавния бюджет на Народна република България през 1979 г.

Има думата народният представител Тончо Чакъров.

Тончо Чакъров: Другарки и другари народни представители! Предложените за обсъждане проектоплан за обществено-икономическото развитие на страната за 1979 и 1980 г. и проекта на държавния бюджет за 1979 г. са нова стъпка в по-нататъшното успешно изграждане на развитото социалистическо общество в Народна република България. Те ефективно обвързват трудовите и материалните ресурси на народното стопанство. Създават непрекъснатост на планирането и възможност за по-добра подготовка за изпълнение на производствените програми.

С проектоплана за обществено-икономическото развитие на страната през 1979—1980 г. се подобрява структурата на народното стопанство чрез ускорено развитие на стратегическите и подотрасли — носители на техническия прогрес и висока ефективност. Основа на това развитие ще бъдат концентрацията и специализацията на производството с приложението на мултипликационния подход, както и задълбочаването на интеграцията със страните — членки на Съвета за икономическа взаимопомощ, и преди всичко със Съветския съюз.

При разработването на проектоплана за развитието на страната се приложи нов подход, обоснован на др. Тодор

Живков и проведен от партийно-правителствените комисии за усъвършенствуване на плановото ръководство и социалистическата организация на труда.

Този подход приложихме и при разработването на плана на Министерство на машиностроенето. В работата по изготвянето на инженерните проекти взеха участие както ръководствата на стопанските организации, научноизследователските и развойни звена, така и целите трудови колективи. Това спомогна за засилване на демократизма и за издигане на ролята на насрещните планове, за по-пълно използване на възможностите на икономиката и мобилизацията на трудовите колективи за разкриване на резервите.

Особено ценна и конкретна помощ получихме от Националния разработващ блок и функционалните ведомства, с които съвместно работихме.

Благодарение на това насрещният план на министерството е в съответствие с решенията на Националната партийна конференция.

Българското машиностроене — голямо завоевание на нашата партия и народа ни, рожба на априлската линия, като основен носител на технически прогрес и в съответствие с общите тенденции на развитие на нашата икономика — и през следващите две години ще се развива с високи темпове. През този период колективите на министерството ще осигурят средногодишно 8,2 на сто от националния доход на страната и около 29 на сто от общите валутни приходи.

Кое е най-характерното в насрещния план за последните две години на седмата петилетка?

На първо място, българското машиностроене осигурява подобряването на валутното салдо през 1979 г., а за 1980 г. достига изравняване на вноса на машиностроителна продукция с насрещен износ.

На второ място, значително намаляване на материалните разходи на производството — за 1979 г. с около 8 на сто и за 1980 г. — с 11,7 на сто от преките материални разходи.

На трето място, рационалното използване на трудовите ресурси и високият ръст на производителността на труда в съответствие с решенията на Националната партийна конференция. Това създава възможност министерството да реши допълнителни задачи в подобряването на технологичското екипиране на производството и някои стратегически направления в развойната дейност.

В резултат на постигнатия с плана висок ръст на валутните постъпления, на снижението на материалните разходи и икономията на персонала се осигурява значително нарастване на печалбата с около 25 на сто и за обществената производителност на труда с около 23 на сто.

Съпоставени с темповете на развитие на общата промишлена продукция — средно със 12,6 на сто, те характеризират заложената основна тенденция за развитието на отрасъла изключително по интензивен път.

Показателите на плана изискват сериозна преоценка на стила и методите на нашата работа, на работата на ръководствата на стопанските организации и предприятията, на развойните звена, по-пълно въвличане на трудовите колективи в проблемите на ефективността, задълбочаване на работата по социалистическата организация на труда.

Заложените в плана показатели се осигуряват с реализирането на някои основни мероприятия:

продължава линията за подобряването на структурата на производството.

Най-висок темп, изпреварващ темповете на развитие на отрасъла, има тежкото машиностроене. Бързо се изменя и неговата вътрешна структура, като рязко се увеличава дялът на комплектните обекти — с повече от 18 на сто и износът им — с около 32 на сто.

Благодарение на съвместната работа с министерствата-потребители значително ще се увеличи участието на нашето машиностроене в изграждането и модернизиранието на националната ни промишленост. Няма обект в нашата страна: на металургията, на енергетиката, на химията или на другите отрасли на промишлеността, в който българското тежко машиностроене да не участва вече кооперирано или самостоятелно в изграждането на технологическите им мощности.

Набраният опит в работата на инженеринговите организации създава възможност в края на тази петилетка и в началото на следващата да се разшири изграждането на обектите „под ключ“ не само за другите страни, но и за нашата страна.

Запазват се високите темпове на развитие на металообработващите машини, като се завишава относителният дял на високопроизводителните машини с програмно и цифрово-програмно управление. Към направеното досега в изпълнение на решенията на Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия от 1978 г. се създават условия за организирането на широка основа на производството на промишлени манипулатори и роботи. Започва и производството на по-сложни автоматични технологични линии. Всичко това създава възможност за внедряването на комплексна автоматизация на производството не само в машиностроенето, но и в промишлеността.

Транспортното машиностроене продължава да се развива с високи темпове. Неговият дял в осигуряването на износа и ефективността ще бъде решаващ и в следващите две години.

Е съответствие с мултипликационния подход първоешелонните и второешелонните производства, като заготовки, отливки, възли, агрегати и хидравлика, получават относително най-висок ръст в развитието на отрасъла.

Независимо от подобренията в структурата, постигнати с плана за 1979 и 1980 г., съществуват още значителни резерви за повишаване ефективността чрез по-нататъшно оптимизиране на номенклатурата на производството и износа.

Бързо внедряване на научно-техническите постижения в практиката за повишаване на ефективността и качеството.

Предвижда се по плана за наука и технически прогрес обновяването на продукцията през последните две години на седмата петилетка рязко да се ускори, като достигне 20 на сто средногодишно. В стратегическите направления, като производството на електрокари и мотокари, електротелфери, металорежещи машини и други, се извършва пълно обновяване. Ще се усвои ново оборудване за комплектни обекти от тежкото машиностроене за рудодобива, енергетиката, металургията и др.

Голям дял в плана за техническия прогрес заема проектирането и усвояването на системи машини и комплектни обекти.

В съответствие с мултипликационните разработки, провеждайки унификацията, значителна част от нашите ресурси в областта на техническия прогрес са насочени чрез собствени разработки и сътрудничество с други страни и фирми за развитието на унифицирани и с високи параметри възли и агрегати.

Независимо от мероприятията, заложиени в плана по техническия прогрес, които ще реализираме, ние оценяваме, че изградената материална база и създаденият потенциал в нашата система позволяват значително по-бързо да се внедряват постиженията на науката и техниката в производството. Това изисква бързо преустройство на работата във всички звена в духа на последните решения на Юлския пленум на Централния комитет на партията. Особено голяма е нашата отговорност за повишаване качеството на продукцията.

На трето място най-ефективно използване на капиталните вложения за развитие на мощностите.

Извършваме значителна концентрация на капиталните вложения. Докато през 1978 г. са се изграждали 134 обекта, то през 1979 и 1980 г. техният брой намалява съответно на 88 и 57. Около 60 на сто от капиталните вложения се насочват за изграждането на шест основни завода на машиностроенето.

Особено голямо значение придобива въвеждането в действие на първоешелонните и второешелонните мощности за отливки, възли и агрегати. Аз искам специално да спра вни-

манието ни върху това, че през следващата година се предвижда въвеждането в действие на някои нови леярски мощности и разширяването на съществуващи, като: Завода за темперован чугун — Ловеч — 25 хил. т, разширението на „Прогрес“ — Стара Загора — 16 хил. т годишно, стоманолеярния завод „Струма“ — Перник — 20 хил. т годишно, стоманолеярния цех на завод „Мадара“ — Шумен — 12 хил. т годишно, цеха за средни отливки към Завода в Ихтиман — 35 хил. т, леярния цех към Завода за фитинги — Михайловград — 8 хил. т, цеха за чугунени отливки към завод „Възход“ — Попово — 15 хил. т. С това ще се повиши с 20 на сто досегашното производство на отливките и ще се задоволяват в основни линии потребностите на нашето машиностроене на този етап. За това е необходимо обаче пълно съдействие от страна на Министерството на строителството и строителните материали и окръжните народни съвети за срочното им завършване.

С оглед на рационалното и максималното използване на капиталните вложения провеждаме линия на поетапно въвеждане на отделни подобекти. Така например през 1979 г. ще започнат работа ремонтно-механичните цехове — а по съществу това са цели заводи — на Завода за тежко машиностроене в Радомир и Завода за тежко машиностроене в Русе. На тези мощности е заложена производствена програма.

По-нататъшното задълбочаване на икономическата интеграция в областта на машиностроенето със страните — членки на Съвета за икономическа взаимопомощ, и на първо място със Съветския съюз.

Ще се разширяват формите на специализация и коопериране в производството и съвместната работа в научноизследователската дейност и проектирането.

Непрекъснато нараства специализираната продукция в общия износ на машиностроенето, която в 1980 г. ще достигне 65 на сто.

Приносът на трудовите колективи в машиностроенето в осъществяването на изпълнението на един такъв ефективен план е тясно свързан с подобряването на социалните и трудовите условия на колективите. За разглеждания период в системата на министерството ще повишат квалификацията си около 30 хиляди работници. За подобряване условията на труда са предвидени за фонд „Социално-битови и културни мероприятия“ през двете години съответно около 27 и 30 млн. капитални вложения.

През 1979 г. ще бъдат предоставени над 2400, а през 1980 г. — близо 2900 апартамента.

С насрещния план за двете години при изпълнение на снижението на материалните разходи и съответното нараст-

ване на обществената производителност на труда се осигурява ръст на фонда на работната заплата, който позволява въвеждането на новите тарифни условия и гарантира увеличението на трудовото възнаграждение.

Другарки и другари! Трудовите колективи от системата на Министерството на машиностроенето направиха първи стъпки и преминаха сериозна школа за внедряването в практиката на новата технология на планирането. Но ние си даваме сметка, че ни предстои още много сериозна работа и усилия по пътя на непрекъснатото усъвършенстване на социалистическата организация на производството за постигането на по-висока ефективност и по-високо качество на нашите машиностроителни изделия и отрасъла като цяло.

Разрешете ми да предам увереността и решимостта на машиностроителите, тяхната готовност да вложат енергията и умението си за изпълнението и преизпълнението на плановете за 1979 и 1980 г., с което ще дадем своя дял за изпълнението на плана за седмата петилетка.

Одобрявам напълно проектоплана и проектобюджета и ще гласувам за тяхното приемане.

Благодаря за вниманието! (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата народният представител Николай Дюлгеров.

Николай Дюлгеров: Другарки и другари народни представители! Планът за 1979—1980 г. се явява и финалът на седмата петилетка, която, както знаем, е високо стъпало в изпълнението на програмната ни цел — изграждането на зрялото социалистическо общество. Той е едно доказателство за последователното и неотклонно провеждане в живота априлската линия на партията — бурно развитие на производителните сили, изграждане на високоефективна икономика на основата на съвременната научно-техническа революция, устойчиви и високи темпове, комплексно развитие на икономиката и решаване на социалните проблеми на обществото.

Планът за 1979—1980 г. отговаря на високите критерии и изисквания на Националната партийна конференция. Неговото разработване стана възможно в резултат на огромна организаторска и политическа работа на партията, на държавните, обществените и стопанските органи и организации. Безспорна и в това отношение е заслугата на др. Тодор Живков, който със завидна политическа зрялост и теоретическа висота разработи съвременните ключови проблеми — социалистическата организация на труда и усъвършенстване на плановото ръководство на икономиката. Трябва без преувеличение да се каже, че без този факт не е възможно успешното

изпълнение на седмата петилетка. Новата технология на изработването на плана, разкриването на резервите в нашата икономика, пълното използване предимствата на нашата социалистическа система, успешното реализиране на разработената програма за всестраниното ни сближаване със СССР и интеграцията ни с братските социалистически страни — всички тези фактори успешно се реализират благодарение на всекидневната ни последователна и неотстъпна работа и борба, преодолявайки трудностите, както и собствените ни слабости, така принципиално разкритикувани от др. Тодор Живков на Юлския пленум.

Главният резултат е нашето възходящо развитие, осъществяване в живота програмата на партията. В тази борба целият народ следва неотклонно партията.

Другарки и другари, в изпълнението на плана за 1979—1980 г. определен дял има и Софийски окръг, неговата отговорност е точно определена. Бурното му развитие, особено в годините след Априлския пленум, създаде огромна материална база, развиха се някои отрасли с важно национално значение. Окръгът е център на цветната ни металургия, има силно развита електроника, машиностроене, чугунолеене, химия. Със солидна база разполагат и селското стопанство, строителството, транспортът, съобщенията и търговията.

Главното е, че планът на окръга осигурява високи и устойчиви темпове, постъпателното развитие на окръжната икономика на основата на висока ефективност и високо качество на производството.

В промишлеността печалбата нараства с 13,9 на сто през 1979 г. и с 18,6 на сто през 1980 г.; чистата продукция — с 11,7 на сто и 17,2 на сто; обществената производителност — с 9 на сто и 10,8 на сто; значително намаление има себестойността на продукцията и увеличение на нейното качество.

Такива високи темпове на развитие, високи показатели на плана са характерни за транспорта, съобщенията и търговията.

Големи задачи са поставени в областта на селското стопанство на окръга. Значително се увеличава производството на мляко и месо на основата на развитието на основното ни направление — животновъдството. Затова планът предвижда решаването на фуражния проблем, като особено внимание обръщаме на типизираното хранене на животните.

Няколко последователни години нашето селско стопанство не изпълняваше основните показатели за ефективност. Благодарение на мерките, които взехме след докладната записка на др. Тодор Живков, и специалната критика към нас по ръководството на селското стопанство се утвърждава една положителна тенденция. Тази година значително се повиши обемът на селскостопанската продукция, въпреки че годи-

ната бе неблагоприятна. Също така, докато миналата година отрасълът приключи със загуба, тази година ще реализира печалба.

Разработките на плана ни предвиждат комплексни мероприятия за повишаване коефициента на използваемост на земята, по-високи резултати от продуктивността на животните, по-високи добиви в растениевъдството на основата на повишаване културата на земеделието, натоварване на техниката, рязко намаляване на материалните разходи, както и една по-системна работа за увеличаване на раждаемостта и намаляване на смъртността при животните. Това са решаващи фактори, на основата на които сме заложили високи ръстове на печалбата — 16 на сто, чистата продукция — 10 на сто. Повишава се значително производителността на труда и се снижава себестойността на селскостопанската продукция.

И нашата териториална комплексна програма е в едно единство с икономическото и социалното развитие на окръга. Много показателен пример за това, наред с нарастването на доходите на населението, търговията, обслужването и други, е строителството.

През последните две години на петилетката в окръга следва да се усвоят над 520 млн. лв. капитални вложения, от които над 52 млн. лв. в социалното строителство — жилища, детски заведения, водоснабдяване, базата на учебното и здравното дело и др. При това трябва да направим решителен завои в издигане ефективността на отрасъла строителство — печалбата да нарасне с 63,4 на сто, чистата продукция — с 24 на сто, производителността на труда с 9,3 на сто — при рязко намаляване на материалните разходи.

Другарки и другари, практиката ни убеди колко съществена и значима е постановката на др. Тодор Живков, че планът трябва да се усъвършенствува в процеса на изпълнението и най-важното — непрекъснато да се разкриват допълнителни резерви.

В тази връзка ще си позволя да изтъкна и няколко съображения.

Първо, трябва да продължим усилията, за да стъпим изцяло на новите изисквания на планирането.

Направи се голяма крачка, особено тази година. Новият подход ни осигури значително по-добро технологично разработване на плана, балансово обвързване, разкриване на значителни резерви в производството, широко участие на трудещите се, на научните институти и специалисти. Трябва без преувеличение да кажем, че сега ни е ясно повече отвсякога къде какво е положението, знаем какво още следва да се направи.

Това е неопровержим факт, както, струва ми се, е безспорно, че не сме довели задачата докрай.

Има и сега предприятия, комбинати, стопански и селско-стопански организации с недобре подработени, необосновани и балансиращи планове.

Една от причините е, че не навсякъде се зачитат инженерните проекти, разработките на колективите, робува се на нормативи и стари разчети, без да се отчитат сегашните изменения условия.

В нашата икономика, както е известно, стават сложни, революционни процеси, които я издигат на ново стъпало — на съвременен равнище, чийто основен белег е ефективността и качеството. Това става на основата на широка концентрация и специализация, реконструкция и модернизация на производството, осъществявайки творчески обоснования от др. Живков мултипликационен подход. Това създава проблеми на отделни производства и предприятия. Сливат се слабоефективни производства с високоефективни! Това обаче не всякога се отчита. Така например е в нашите предприятия — комбината за битова химия „Верил“, Фабриката за тапети в Ботевград, ЗШИ „Ком“ — Годеч. Петилетката поставя високи показатели на някои предприятия при планирана реконструкция и модернизация на производството, но тя не се осъществява или се забавя (примерно медодобивния комбинат „Г. Дамянов“ — Средногорие, завод „Елпром“ — Етрополе). Ние не коригираме обаче тези показатели и създаваме трудности на колективите.

Тези факти и явления трябва да отстраним, защото те вече са нетърпими, особено след докладната записка на др. Т. Живков и Националната партийна конференция. И това става. Ние например привлякохме вниманието на ръководството на Държавния комитет за планиране за някои наши предприятия и въпросите бяха решени.

Но това е едната страна на въпроса и ние сме твърде склонни да говорим по нея. Другата — това са немалкото примери, когато предприятията и стопанските организации не разкриват своите резерви, по-точно не вкарват в действие своите резерви, а такива има. И тук има място за критично отношение към нормативи и показатели, които лесно се достигат. Ето това трябва да бъде наша задача сега, когато още веднъж ще се върнем в стопанските организации.

По-нататък — за окръжните комплексни териториални програми. Тази идея на др. Тодор Живков значително повиши ролята на териториалното планиране.

Истината обаче изисква да кажем, че в това отношение главното ни предстои да свършим в бъдеще. Не можем да отречем съществуването на формализъм, механично сбиране на показателите и цифрите от предприятията или социалната програма разпределяме главно по принципа на пропорционалното разпределение по райони и селища.

Главното тук е, че недобре използваме комплексния подход в планирането, недостатъчно целево насочваме огромните средства, с които разполагаме, за да решаваме съответните напъри проблеми.

Типичен пример при нас е изграждането на обектите на цветната металургия в района на гр. Средногорие и социалното изграждане на селищната система — имам пред вид опазването на природната среда, решаването на жилищния проблем, обслужването, търговия, училища и пр. Отлагаме работите и мислим, че печелим. Нищо подобно, по-скъпо ще ни бъде в бъдеще. Ето защо смятаме да обсъдим специално този въпрос с Държавния комитет за планиране и министерството и да осъществим с ускорени темпове една социална програма в района.

Окръжните и съответните компетентни органи следва значително да усъвършенствуват териториалното планиране, като на основата на селищните системи решаваме проблемите комплексно, целенасочено — по основни направления, и при всички случаи на основата на мултипликацията, не като постановка, а като реализация. А това изисква при всички случаи да се напуснат местническите настроения и подход.

Второ. Всички добре осъзнаваме, че планът, след като се утвърди, е в ръцете на милионите трудещи се. Решаващ фактор става субективният. От нашата организаторска и политическа работа — на партията, на Българския земеделски народен съюз, на масовите организации — Българските професионални съюзи, Димитровския комунистически младежки съюз, Отечествения фронт — зависи много.

Главното е не общите призови за изпълнение на плана, а както др. Живков неколкратно ни обръща внимание — нужди са дела и резултати!

В това отношение ние се захващаме с основните направления, искаме да разгорим ефективно съревнование сред трудовите колективи, да се създава и масово внедрява челният опит.

Известно е, че важен фактор за ефективността е натоварването на производствените мощности. Тук има големи неизползувани резерви, особено където производството е осигурено със суровини, материали и реализация. Ние сега не постигаме планирания коефициент на сменност — 2,02, а сме достигнали 1,96 в промишлеността. Само 33 на сто от лимитиращите машини работят на 3 смени, а 34 на сто — на една смяна. Не е добро — по-лошо е положението в транспорта, строителството и най-лошо в селското стопанство.

Ето една голяма задача, от чието решаване зависи много ефективността на нашата икономика.

Друга — това е срочното въвеждане в действие на производствените мощности.

В това отношение нашият окръг има да решава важни задачи и при това на някои обекти изоставаме. Имам пред вид МОК „Елаците“ — един от големите строежи на седмата петилетка. Главното е да създадем истинска мобилизация, пусково напрежение в този голям строителен колектив от около 4500 души, като се вземат мерки за решаване на проблема за оборудването.

Така стои проблемът и за чугунолеярния завод — втори етап, комбинната за битова химия „Верила“, завършването на магистралите „Хемус“ и „Тракия“ (в планираните отсечки) и редица предприятия, които реконструираме и модернизираме.

Разбира се, че това е общ проблем. Отлагането на пусковите програми, което е станало практика при нас, събаря показателите, които предварително сме утвърдили, защото не добре реализираме указанието за концентрация в строителството.

Не ще особени доказателства задачата за ефективно използване на суровините и материалите.

При нас в окръга в тази област ни се създават най-големи трудности в изпълнението на качествените икономически показатели. Програма имаме, имаме и програма за научно обслужване на производството, но бавно се решават проблемите на новите технологии и производства, разработки за ефективното използване на суровините. При това не са решени добре нормативите, преразходват се много суровини и материали. Това е особено характерно за селското стопанство и строителството.

Ето защо ние сме си поставили задача през 1979—1980 г. да направим завой в това отношение.

Третото съображение, което искам да споделя, е за укрепването на стопанските организации.

Излязоха решения на Централния комитет и Министерския съвет по редица въпроси и тези задачи вече се подема. Но, струва ми се, има нужда да ускорим този процес на переустройство. Има стари фактори и положения, които все още дърпат работата назад, пречат да се реализират постановките на Националната партийна конференция. Сблъсваме се с много факти, които говорят, че не се предоставят необходимите права на стопанските организации и предприятия, както това е решено, както и случаи, когато не се поемат пък и отговорностите, които се полагат. Този двустранен процес трябва да усилим, да утвърждаваме, иначе не можем да разчитаме на стопанската инициатива.

Другарки и другари! Показателите на плана за 1979—1980 г. са достойни за истинска борба — от ръководители и трудещи се. Това изисква голямо внимание от всички нас за

решаване ключовия проблем, както го нарича др. Тодор Живков — дисциплината. Няма да се сдобием с трайни и съществени резултати, ако не направим искания за вой в това отношение. Става дума за дисциплината в широкия ѝ аспект — трудова, производствена, финансова. В този смисъл още по-упорито трябва да се борим за осъществяване на решенията на Юлския пленум на Централния комитет за последователното осъществяване на ленинските принципи на стопанисване.

Затова разговорите ни с хората трябва да бъдат открити и ясни. Нашата идеологическа работа да насочим главно към задачите, които сега решаваме, добре да разясняваме, че изграждането на икономиката също е социален въпрос, както и принципа, че това е основното за решаване на нашата програма за жизненото равнище на народа.

Искам да ви уверя, другарки и другари, че трудещите се от Софийски окръг под ръководството на окръжната партийна организация, единни и сплотени около априлската линия на партията начело с др. Тодор Живков, ще дадат своя достоен принос за изпълнение на плана за 1979 и 1980 г.!

(Ръкопляскания)

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата народният представител Иванка Дикова.

Иванка Дикова: Уважаеми другарки и другари народни представители! На настоящата сесия на Народното събрание ние сме призовани да разгледаме и одобрим единния план за обществено-икономическото развитие за 1979 и 1980 г. и бюджета на страната за 1979 г. Това са последните години на нашата седма петилетка.

Наистина настъпателното и възходящо развитие на страната ни сега се измерва не с дни, а с часове. В нашите социалистически планове е отразен ентузиазмът и творческата енергия на народа. В тях е възплътена мъдростта и далновидността на Българската комунистическа партия и нейния Централен комитет, който особено след Априлския пленум под ръководството на др. Тодор Живков създаде необходимите предпоставки за триумфалното шествие на социализма във всички сфери на нашия живот.

Големите успехи, които постигна нашата социалистическа родина, са плод и на братското ни сътрудничество с великия Съветски съюз, на непрекъснатото задълбочаващата се интеграция и сътрудничество с другите социалистически страни в рамките на Съвета за икономическа взаимопомощ.

Сега комунисти, сдружени земеделци, комсомолци и безпартийни — всички трудещи се в нашата страна, имат една цел — създаване на всеобщо щастие и благоденствие на народа.

Вички ние разбираме, че нашата икономика навлезе в етапа на пълното използване на интензивните фактори, за повишаване ефективността на производството и увеличаване обществената производителност на труда. От такива позиции ние гледаме и на предлаганите планове за 1979 и 1980 г. Те разкриват пред нас огромните мащаби и широкия размах, с които ще се решават проблемите на обществено-икономическото развитие на страната. Това се вижда от най-синтезиращия показател — ръста на националния доход, който е предвиден 7—7,2 на сто. Този темп гарантира успешното икономическо развитие на нашата страна през следващите 2 години.

Най-напред ще си позволя да кажа, че в Ловешки окръг под ръководството на окръжния комитет на партията трудещите се отдават всичките си сили и умение за успешното изпълнение на своите планове, активно работят за осъществяване на стратегическия курс за високо качество и ефективност. Икономиката на окръга се развива с бързи и стабилни темпове.

Другарки и другари! Аз работя като председател на стопанството в с. Добревци към аграрно-промишления комплекс в Тетевен. Ето защо желая да поставя някои въпроси, свързани с работата в селското стопанство.

Нашият напредък и положителните неща, които сме достигнали, са твърде много. Те са свързани главно с овладяването на планинските и полупланинските условия, със сравнително бързото увеличаване на производството, с увеличаването на животинската продукция, с намерените сполучливи решения в развитието на овцевъдството и много други.

Но общоизвестно е, че в нашето селско стопанство са налице и твърде много слабости, както и неблагоприятни тенденции. Причините са много и главно са свързани със субективния фактор. Не бива да скриваме, че ние не получаваме немалка част от планираната продукция от някои важни култури, че все още скъпо струва нашето производство. Отговорност за това носим ние, ръководните и изпълнителските кадри, които работим в този изключително важен отрасъл. Слабостите ние виждаме и правим усилия, под ръководството на окръжния комитет на партията и Министерството на земеделието и хранителната промишленост, да ги отстраняваме.

Тук аз искам да поставя някои проблеми, които имат пряко отношение към ръководството на селското стопанство.

Първият проблем се отнася до земята и нейното използване.

Няма да повтарям известната генерална постановка на др. Тодор Живков и неговите критични бележки в тази област.

Убедени сме, че ние трябва и можем от земята да получим много повече, отколкото сега получаваме. Но работата е в това рационално да използваме цялата земя, с която разполагаме, да получим две и повече реколти и в края на краищата проблемът е да получим повече продукция от декар земя. И нашата равностойност показва, че би могло от декар земя да достигнем не 60 лв. продукция, както е сега, а дори 80—100 лв.

Моят въпрос е за това, че начинът, по който продължават да се формират и спускат показателите и разчетите в производствените единици за производство на селскостопанска продукция, не създава условия и стимули за най-пълно и рационално използване преди всичко на земята като основно средство за производство. Какво имам пред вид?

Така например не се държи сметка, че в полупланинските и планинските райони се правят повече разходи за производство на единица продукция. Това на практика принуждава ръководителите по места да избягват и да изоставят слабопродуктивните площи, макар и да са в състояние да дават известна продукция. Необходимо е да се преразгледат нормативите. Нормите и средните добиви да се заложат в зависимост от икономическата оценка на почвата. Само така ще се обработва и тази земя и ще се получи повече продукция. В аграрно-промишления комплекс в Тетевен през настоящата година от такива маломерни площи бяха получени над 400 т картофи, над 200 т овес, а 1000 декара площ се затреви с изкуствени тревн. Това е земя, от която са се хранили нашите бащи и деди, и никой не ни позволява да имаме такова пренебрежително отношение към нея. Напротив, икономически трябва да се стимулира нейното използване. Но с планирането не се съобразяват конкретните условия.

Друга съществена слабост в използването на земята е, че и от тази, която обработваме, не получаваме заплануваната продукция. Всеобщо е мнението, че тук действуват много фактори, с една дума — всички агротехнически показатели. Цялата технология тук трябва да бъде закон и да се спазва.

Важен момент тук е получаването и на повече реколти. Определено казано, тук възможности има твърде много. Това ни показва въвеждането в производството на някои култури. Например репкото през последната година даде отлични резултати, а след тази култура се получиха нормално добиви от царевичката. Но това са единични случаи, тук работата не е подхваната, не се организира и ръководи. Отговор на този въпрос трябва да дадат научните институти. В производството трябва да се внедряват такива сортове, кои-

то в зависимост от вегетационния период нормално ще дадат две реколти. Науката тук е голям наш дължник.

Вторият въпрос е за механизацията. Тук ние носим определена вина. Все още не сме натоварили техниката. В есенната септба включихме две трети от машините на двусменен режим на работа. Резултатите веднага дойдоха. Успяхме в най-благоприятния правителствен срок да засеем всички есеници.

Но и тук проблемите не са малко. Машиностроенето решава все още бавно и недостатъчно въпросите за повишаване качеството на машините, имам пред вид кукурузокомбайните, произведени за селското стопанство.

Механизацията не отговаря на съвременните изисквания за производителност, икономичност и надеждност.

Особено зле е решен въпросът при трайните насаждения в планинските и полупланинските райони. Междуредовата обработка и прибиращата техника за трайните насаждения е под всякаква критика. Поради спиране производството на малките трактори и липсата на други бяхме принудени на много места да направим малиновите насаждения на по-големи разстояния. Това безспорно довежда до намаляване ефективността от използване на земята. Напоследък се внесоха новите машини К-700 и Т-150. Действително високопроизводителни машини, но без прикачен инвентар — вместо полза, нанасяме загуби на селското стопанство.

Въпросите на механизацията са свързани и със заплащането в районите, където машинно-тракторните станции отчитат обема на извършената работа. И тук интересите се разминават. Не е създадена материална заинтересованост, обвързана с крайните резултати. И в много случаи от растениевъдството не се получава продукция, а ръководствата на машинно-тракторните станции получават значителни премии за изпълнение на приходите. Този въпрос не търпи вече никакво отлагане. Механизация — производство на натурални показатели продукция — това трябва да бъде според нас подходът, критерият, оценката при заплащането на труда.

Другарки и другари народни представители! Бурното развитие на нашата икономика ще повиши жизненото равнище на народа. Нашето съзнание е отправено сега не към оценките и изводите на изминалия период, но преди всичко и главно към отговорните задачи, които предстоят да решаваме с плана за 1979 и 1980 г. Сега се чертаят още по-светли перспективи.

Изразявайки пълно одобрение на внесения за обсъждане проектоплан и бюджет, в който е отразена априлската партийна политика и са конкретизирани решенията на Единнадесетия конгрес на Българската комунистическа партия,

иска да уверя Народното събрание, че комунистите, сдружените земеделци и всички трудещи се от Ловешки окръг ще отдадат всичките си сили, опит и умение за изпълнение на задачите, залегнали в плана за 1979 и 1980 г., за претворяване в дела решенията на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и Националната партийна конференция, за по-нататъшния възход на социалистическата ни родина — Народна република България.

Благодаря за вниманието! (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата народният представител Никола Василев.

Никола Василев: Уважаеми другарки и другари народни представители! И във Великотърновски окръг при съставянето на проектоплана и проектобюджета за следващите две години се извършва огромна партийно-политическа и организаторска работа. Планът и бюджетът за 1979 и 1980 г. се базират на една добра равностметка и тяхното реализиране ще се осъществява в условията на постоянно усъвършенствуване организацията на труда и плановото ръководство на икономиката.

През годините на народната власт и особено след Априлския пленум във Великотърновски окръг се изгради мощна материално-техническа база. Окръгът се превърна в силно развит промишлено-аграрен район на нашата родина. Расте приносът ни в националната икономика и той е основен производител на машини за механизация на складовото стопанство, на тежки руднични ленти, битова телевизионна и радио-техника, на вискозни влакна и изкуствена коприна, на произведения от хранително-вкусовата промишленост — захарно цвекло, соя, зеленчуци, грозде, животинска продукция и др.

За десетмесечието на тази година в промишлеността на срещният план и допълнителната задача се преизпълняват по всички количествени и качествени показатели. В сравнение с 10-те месеца на миналата година е реализирана печалба с 48 на сто повече. Обществената производителност на труда е увеличена с 13,4 на сто. Обемът на промишлената продукция се преизпълнява с 14 млн. лв.

И въпреки капризите на природата продукцията на селското стопанство също се увеличава. В сравнение с миналата година е произведено в повече хлябно и фуражно зърно с 14 000 т, зеленчуци — с 15 000 т, грозде — с 11 000 т, сочни и тревни фуражи — със 140 000 т. Нараства и производството на животинска продукция.

Значителни са успехите и в изпълнението на плана за износа и валутната програма. В сравнение с миналата годи-

на изнесената продукция е с 11 на сто повече, а за тази година ще надхвърли 215 млн. валутни лева.

Добри резултати Великотърновски окръг постигна и в строителството, транспорта, съобщенията и търговията.

Веднага обаче искам да подчертая, че ако бяхме съумели да използваме всички резерви, по-успешно щяхме да изпълним решенията на Националната партийна конференция и указанията на др. Тодор Живков.

Аз няма да се спирам на това, което не е постигнато за изминалите години на петилетката. Но искам да се спра на някои от причините за пропуснатите резултати.

Това са, на първо място, причини в работата на стопанските ръководства в промишлените и селскостопанските предприятия и организации. Тук въпросът може да се разгледа от две страни: от една страна, тяхната постоянна връзка с работниците, със социалистическите труженици е недостатъчна, и, от друга страна — липсата у някои ръководства на инициатива, на чувство за отговорност, а и до възможности на някои от тях.

Втората група въпроси се отнася до причини от организационен характер. Ние не успяхме през този период напълно да преустроим работата във всички стопански организации и предприятия за усъвършенствуване социалистическата организация на труда и планирането. Тук може да се отбележат два момента: пропуски във внедряване постиженията на техническия прогрес в производството и качеството на продукцията и, от друга страна — значителни резерви при натоварването на производствените мощности, в използването на земята, на трудовите и материалните ресурси.

Третата причина е, че не успяхме да създадем обстановка да се ценят достатъчно всеки работен час и минута в промишлеността, в селското стопанство, в строителството. Само от непълно използване баланса на работната сила, поради незадоволителна дисциплина, отсъствия по болест и други отсъствия бе пропуснато производството на значителна промишлена и селскостопанска продукция.

Когато става дума за използване на работната сила, искам да споделя едно явление, което през последните години все повече се разширява. Ние считаме, че твърде леко в нашия окръг и в много случаи необосновано се издават болнични листове на служители, работници, особено на студенти, за освобождаване от студентските бригади. По този повод си позволявам да се отклоня от бележките си и да кажа, че причината съвсем не искаме да потърсим тук, в София, а у нас. Миналата година, когато констатирахме, че значителна част от студентските бригади не са попълнени, оказа се, че това е по болест. А когато младежите кандидатствуват

във висшите учебни заведения в окръга, никой не отбелязва, че здравословното му състояние не е добро.

Назначихме допълнителни медицински комисии и се оказа след прегледите, че е незначителен броят на студентите, които имат основание да получат медицинска бележка за освобождаване от бригада. Аз тук си позволявам също така да отбележа, че сред освободените незначителен беше броят на синове и дъщери на работници и селяни. Това ни дава основание всички енергично да се заемем срещу силните приятелски чувства тук и там и широките роднински връзки и да сложим ред в тази работа.

Другарки и другари! За разлика от други години почти всички министерства и други ведомства оказаха помощ за изграждане на балансово обвързани планове в окръга. С това ние изпълняваме постановката на Националната партийна конференция за по-правилно съчетаване на отрасловото с териториалното ръководство и едно по-пълно използване на резервите. Особено добри резултати в това сътрудничество имаме през последните месеци с Министерството на химическата промишленост по развитието на химическия комбинат „Свилоза“ в гр. Свищов, с Министерството на електрониката и електротехниката по изясняване проблемите на Завода за телевизори и радиоприемници във Велико Търново, с Министерството на машиностроенето и т. н.

Предвижда се през двете години от промишлеността да се усвоят 80 нови изделия и да се внедрят 75 нови технологии, значително да се подобрят използването на материалните, трудовите, финансовите и валутните ресурси и едно по-пълно натоварване на производствените мощности. На тази основа именно чистата продукция през 1979 г. ще се увеличи с 9 на сто, а през 1980 г. — със 7,7 на сто; печалбата — съответно с 22 и 18 на сто. Целият ръст ще се постигне за сметка на интензивните фактори.

Предвижда се и по-нататъшно подобряване качеството на продукцията и значително да нарасне относителният дял на продукцията с оценка „К“ и „1“ в общия обем на селскостопанската продукция.

Насрещният план на окръжния аграрно-промишлен комплекс за 1979 — 1980 г. се разработи успоредно с програмата за самозадоволяване на населението от селищните системи с плодове, зеленчуци, месо, мляко, яйца и риба. Предвижда се обемът на селскостопанската продукция през 1979 г. да нарасне със 7 на сто, а през 1980 г. — с 11 на сто.

Тази задача ще решаваме преди всичко за сметка на подобро използване на земята и основните производствени фондове, което означава, че ще усвоим за двете години над 70 000 дка изоставена земя и ще отводним близо 80 000 дка заблатени площи.

Както виждате, планът на окръга е напрегнат, но той е реален и отговаря на нашите възможности.

Масщабността и сложността на новите задачи изисква от нас да се вземат по-енергични мерки за решаване и на някои проблеми, които ще затруднят изпълнението на плана за предстоящите две години на петилетката. Става дума за следните няколко проблема.

Първият е по материално-техническото снабдяване и кооперираните доставки. Настъпили са напоследък безспорно значителни подобрения, но главно поради организационни слабости и прекъсвания в материално-техническото снабдяване и кооперираните доставки основни наши заводи с чудесни колективи нарушават ритъма на своята дейност и изпадат в престои. Налага се те да работят в почивните дни, а ние да направим всичко, което зависи от нас, за да сложим край на тази вредна практика. По този повод предлагам да се прецени дали е целесъобразно да се изградят преки производствени връзки между доставчиците и потребителите, като се сключат своевременно договори за доставка и реализация на продукцията. За това е нужна безспорно компетентната намеса на отрасловите министерства и на Министерството на снабдяването и държавните резерви.

Вторият проблем се отнася до изпълнението на производствената програма в селското стопанство. Това е свързано с решаването на някои въпроси, които не зависят само от нас. Първо, наложително е според нас още един път да се направи преглед и да се внесе подобрение в структурата на зърнено-фуражните и техническите култури с оглед подобряване на фуражната база за развитие на животновъдството. Второ, нужно е също балансово обвързване с необходимите торове, препарати, техника, строителни материали.

Така например, ако за 1979 г. на нашия окръг се гарантират количествата и ритмичността при получаване на торовете и хербицидите, в състояние сме да увеличим добива от зърнено-фуражните култури със 100—150 кг.

Третият проблем, който има за нашия окръг голямо значение, това е увеличаването на експортната продукция. В проектоплана се предвижда износът да нарасне с 14 на сто през 1979 г. и с 12 на сто през 1980 г. Ние вземаме практически мерки за осъществяване на тази задача. Проявява се стремеж продукцията за износ да бъде с високо качество. По този повод предлагаме по-голяма активност за своевременно специфициране на експортната продукция и за подобряване опаковката и търговския вид на стоките.

Четвъртият проблем се отнася до модернизацията и реконструкцията на някои предприятия в окръга. Ние създаваме условия това да става със собствени сили. Има обаче неотложни и ефективни реконструкции, които не могат да се

извършат само със собствени сили. Министерството на строежите не е в състояние да ги включи в плана. Ако тия реконструкции обаче не се извършат, в следващите години ще се създадат изключително големи трудности по изпълнение на производствената програма в окръга, а също така и за някои райони на страната. Предлагаме към окръжните строително-монтажни комбинати, там, където е нужно, да се създадат специализирани звена за реконструкция и модернизация със свой обособен план, като се търсят и други гъвкави форми за извършване на реконструкцията и модернизацията с участието на строителните организации и предприятията.

Все от тази гледна точка за ускоряване решаването на жилищния проблем предлагаме да се завиши лимитът на Строително-монтажния комбинат за изграждане на жилища по смесения начин.

Другарки и другари народни представители! Трудещите се от Великотърновски окръг се радват на досегашните си успехи и добре разбират, че те са плод на правилната и последователна априлска линия на Българската комунистическа партия, на неуморната дейност на Централния комитет и лично на др. Тодор Живков, резултат на нашата дружба и братско сътрудничество със Съветския съюз и другите социалистически страни.

Като одобрявам изцяло проектоплана и бюджета за 1979 и 1980 г., ви уверявам, че комунистите, сдружените земеделци, комсомолците, всички трудещи се, младото поколение на Великотърновски окръг ще участвуват най-активно за разясняване и изпълнение на плана за 1979 и 1980 г.

Благодаря за вниманието! (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата народният представител Баки Османов.

Баки Османов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Вземам думата, за да изкажа отношението си към изключително важните проблеми, с които се занимава настоящата сесия на Народното събрание — проектоплана за общественоекономическото развитие на нашата страна през следващите две последни години на седмата петилетка и бюджета за 1979 г., и в тази връзка да споделя мисли за работата и подготовката в Шуменски окръг и преди всичко в моя избирателен район за успешното изпълнение на поставените задачи.

Буди удовлетворение предоставената ни разработка на проектоплана и бюджета, които напълно съответствуват на изискванията и критериите на стратегическия девиз за ефективност и качество, издигнат от Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и решенията на Нацио-

налната партийна конференция за по-нататъшното усъвършенстване на социалистическата организация на труда и плановото ръководство на икономиката.

Без съмнение седмата петилетка ще бъде ново тържество на благотворната априлска линия на партията. Това ярко се вижда от ръста на националния доход, на обществената производителност на труда, на капиталните вложения.

Както у целия български народ, така и у трудещите се от Шуменски окръг тези смели предназначения предизвикват чувство на радост и гордост. Те ни вдъхновяват за още по-големи творчески дела в изграждането на развитото социалистическо общество.

Задачите са трудни, но ние гледаме с увереност напред при тяхното изпълнение. Нашият оптимизъм се корени в натрупания опит през изминалите 34 победни години под знамето на социализма, в постигнатия икономически потенциал на страната ни, в доверието към любимата Българска комунистическа партия, в мъдрото изпитано ръководство на нейния Димитровски централен комитет начело с др. Тодор Живков, които водят страната ни към все по-всестранно сближаване и братско сътрудничество с великия Съветски съюз, със страните от социалистическата общност.

Трудовите хора от Шуменски окръг работят всеотдайно и с високо чувство на отговорност за изпълнението на тазгодишния план и за създаване на необходимите предпоставки, които ще гарантират изпълнението на петилетния план като цяло.

Трябва да кажа, че ние все по-умело се ориентираме в практическото осъществяване на курса за ефективност и качество, в комплексното усъвършенстване на социалистическата организация на труда. Това се потвърждава и от нашите резултати. Ето например аграрно-промишленият комплекс, на който съм председател, въпреки че съществува само от една година, благодарение на предприетите мерки в духа на Националната партийна конференция се очертава да преизпълни плана по основния качествен показател — печалбата. А известно е колко големи са трудностите в селското стопанство и колко много пострадахме през тази година от природни бедствия.

Ние не си правим илюзии, че през следващите години ще ни бъде по-лесно, но сме твърдо уверени, че облягайки се попълно на постиженията на научно-техническия прогрес, на челния производствен опит, на съветския опит, както и на решението на Политбюро за стабилизиране на работната ръка в селското стопанство, ще вървим към по-добри резултати.

Вниманието на партийното и стопанското ръководство на аграрно-промишления комплекс е насочено към подобряване

на социалистическата организация на труда и по-специално към широко внедряване на бригадната организация на труда. Ние на практика се убедихме и считаме, че бригадната организация на труда напълно отговаря на съвременните изисквания. По този начин се създава широка възможност за внедряване на научно-техническия прогрес, за по-нататъшната концентрация и специализация на селскостопанското производство, за ефективно използване на земята и техниката, животните и работната сила, за въвеждане на стопанската сметка, за повишаване обществената производителност на труда.

За изпълнението на плана в окръга от голямо значение е качеството на насрещните планове за 1979 и 1980 г., които разработиха всички стопански организации. На тази основа беше изработен и проектопланът на окръга.

В проектоплана на окръга се предвижда в сравнение с очакваното изпълнение за 1978 г. чистата продукция да се увеличи през 1979 г. с 12,4 и с 11,9 на сто през 1980 г., печалбата — съответно с 25,7 и 11,9 на сто. На тази основа се залага обществената производителност на труда да нарасне с 10,8 на сто през 1979 г. и със 7,7 на сто през 1980 г.

Значителен дял в мероприятията за обезпечаване изпълнението на тези напрегнати показатели е отделен на внедряването на новите технологии и на новите изделия. Приятно ми е да ви съобщя, че в това число ще бъдат и така нужните за страната алуминиеви профили и алуминиево фолио, които ще започне да произвежда Комбинатът за обработка на алуминий в Шумен — един от важните национални обекти на седмата петилетка.

Разрешете ми да ви уверя, другарки и другари народни представители, че под ръководството на окръжната партийна организация трудещите се от Шуменски окръг ще направят всичко необходимо, за да осъществят на дело изработения с общи усилия насрещен план, на който ние гледаме като на неразделна съставна част на държавния план и основен фактор за осигуряване по-нататъшното благоденствие и издигане жизненото равнище на хората от изостанал в миналото, а днес цветущ край на България.

В миналото нашето население превиваше гръб за къшей хляб. Нашите бащи и майки бяха се примирили с бедността и неграмотността. Но хората от моето поколение имат други критерии за живот. И ако, по-рано не достигаше хлябът, то сега в моя роден край не достигат детските ясли, детските градини и училищата. Повече от половината от нашите деца посещават детските градини, 99 на сто успешно завършват основното си образование, а 96 на сто продължават обу-

чението си в по-горна степен. Ето защо по поръчение на своите избиратели аз внасям в настоящата сесия на Народното събрание следните предложения.

В окръжния град Шумен има девет основни училища и във всички се учи на две сменн. Новите райони се заселват предимно с млади семейства, а наличните класни стаи са крайно недостатъчни. Класовете са попълнени и се налага учениците да се изпращат в съседни райони, което създава редица затруднения за децата и родителите. През последните 10 години в града, който от 75 хиляди жители достигна 100 хиляди, не е построено нито едно училище за нуждите за задължителното основно образование. Проектна готовност имаме и вече години наред е подготвено строително петно.

Предлагаме да се включи в плана за строителството през 1979 г. 24-класно училище в квартал „Александър Стамболийски“ — гр. Шумен, извън дадения лимит на окръга.

Не е по-добро положението и в района на с. Климент, където сега учат 434 ученици от първи до осми клас и над 70 деца в предучилищна възраст, чийто брой ежегодно се увеличава. При това обучението се провежда при крайно недостатъчна материална база и нехигиенични стаи. Населението от този район отдавна настоява да се построи училище. Имаме готовност още през 1979 г. да започне проектирането на учебната сграда в с. Климент и предлагаме да се включи допълнително в плана за 1979 г. проектирането на 16-класно училище, като строителството му започне през 1980 г.

Другарки и другари народни представители, на успешното изпълнение на плана за 1979 и 1980 г. и на седмата петиетка ние гледаме и като на най-голям наш патриотичен дълг, като на най-достоеен подарък за родината в чест на нейния славен 13-вековен юбилей.

Историческият факт, че на територията на Шуменски окръг се намират първите български столици — Плиска и Велики Преслав, уникалният Мадарски конник, аулът на Хан Омуртаг, старият град Шумен, увеличава нашата отговорност към всенародното чествуване на този голям юбилей.

Ние знаем, че тези неповторими паметници на българския национален дух и култура ще привличат все повече гости от страната и чужбина. Затова ние усилено работим за посрещането на юбилей и изпитваме голямо желание националното богатство на територията на окръга да бъде показано по най-добър начин.

Известно е, че за древната слава на Плиска са написани много научни трудове. Аз не съм научен работник, но специалистите казват, че Плиска разполага с над 20 000 уникални експоната, които доказват, че тя е била важен център на първата българска държава и живо огнище на българската култура.

Вярвам, че всички с открито сърце ще подкрепите нашето предложение — във връзка с предстоящия юбилей на българската държава да бъде изграден музей в с. Плиска в района на археологическия резерват. Окръгът има пълна готовност да започне строителството още през 1979 г.

В заключение изразявам своята пълна подкрепа на предложените законопроекти и ще гласувам за тяхното приемане. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата народният представител Васил Пасев.

Васил Пасев: Другарки и другари народни представители! Предложените за обсъждане проекти за единния план за общественоекономическото развитие на Народна република България през 1979 и 1980 г. и бюджетът за 1979 г. са ново ярко потвърждение на последователната априлска политика на Българската комунистическа партия и правителството за претворяване докрай в живота решенията на Единадесетия конгрес и Националната партийна конференция.

Разработени в духа и изискванията на постановките, заделгнали в Докладната записка на др. Тодор Живков до Политбюро на Централния комитет на Българската комунистическа партия за усъвършенстване на плановото ръководство на икономиката и социалистическата организация на труда, те съдържат в себе си главните стратегически направления за изграждането на развитото социалистическо общество и са нова творческа програма за действие, конкретизиран израз за по-нататъшното изграждане и развитие на материално-техническата база на Народна република България. Силно впечатление правят не само мащабите на развитието, но и яснотата на целите, яснотата на перспективите, както и пътищата за тяхното постигане. Планът за последните две години от седмата петилетка и бюджетът за 1979 г. се базират на големите завоевания на страната, постигнати под ръководството на Българската комунистическа партия и нейния Централен комитет. Предвиденото в проекта нарастване на националния доход със 7 и 7,2 на сто показва, че нашата икономика се развива със стабилни и високи темпове.

Това, че обществената производителност на труда през 1979 г. ще се повиши с 6,7 на сто в сравнение с 1978 г., а през 1980 г. в сравнение с 1979 г. — със 7 на сто, означава, че по-пълно ще се използват трите елемента на производствения процес на базата на комплексното усъвършенстване на социалистическата организация на труда.

В проектоплана правилно се предвижда по-нататъшно усъвършенстване на отрасловата и териториалната структура на общественото производство, като се дава превес на

основните отрасли на нашата икономика — промишленост и селско стопанство.

С плана и бюджета се създават реални възможности за осъществяване на крупни мероприятия на основата на мултипликационния подход, целящи повишаване ефективността на икономиката и по-нататъшно издигане жизненото равнище на народа. Проектите са нова решителна крачка към изпълнението на стратегическата задача, поставена от Единадесетия конгрес, за осъществяване на поврат в борбата за повишаване качеството и ефективността на производството, за утвърждаване на социалистическия начин на живот.

Особено характерна черта на предлагания проект е неговата научна разработка и залегналата по-нататъшна интеграция на нашата икономика със социалистическите страни и преди всичко все по-задълбочаващата се и разширяваща интеграция с мощната икономика на Съветския съюз. Всеки българин знае, че без братската и безкористна помощ на съветските хора нашите успехи не биха били тези, които сега ние отчитаме.

Целият наш народ посрещна с радост и дълбоко удовлетворение връчената от др. Тодор Живков Димитровска награда за мир и социален прогрес на др. Леонид Брежнев, два пъти герой на Народна република България, генерален секретар на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз и председател на Президиума на Върховния съвет на СССР. Тази награда ние приемаме като израз на признателност за неocenения принос на др. Брежнев към делото на мира и социализма.

Гаранция за изпълнение на задачите, които се поставят с плана за 1979 и 1980 г., е мирната обстановка, при която ще работят трудещите се от нашата страна. Само преди няколко дни целият свят посрещна с удовлетворение и оптимизъм Декларацията на държавите — участници във Варшавския договор, приета на Съвещанието на Политическия консултативен комитет в Москва. Още веднъж по един категоричен начин бе заявена решимостта на социалистическите страни да пазят с цената на всичко делото на мира и прогреса.

Определен дял в тази борба има и миролюбивата политика на Народна република България. Изключително важните посещения на първия секретар на Централния комитет на партията и председател на Държавния съвет на Народна република България др. Тодор Живков в Европа, Африка и Азия утвърждават правилната политика на нашата страна — българският народ да живее в мир и разбирателство с всички народи. Тази политика е изворът на нашата увереност и вдъхновение за делова творческа работа.

Другарки и другари, в бурното развитие на родината ни и постигнатите успехи във всички области на социалния, икономическия и културния живот определено място заема и Хасковски окръг. През последните години той е един от бързо развиващите се райони на страната.

Изтичащата 1978 г. за нас беше изпълнена с голямо трудово напрежение и високи производствени завоевания. Дейността на трудовите колективи от окръга под ръководството на окръжния комитет на партията премина под знака на решенията на Единадесетия конгрес и Националната партийна конференция.

В резултат на подобрената организация, интензификацията на производствените процеси, максималното използване на мощностите, повишената производителност на труда и въведената бригадна организация са постигнати значителни успехи. Вече 51 първенци и орденоносци и три челни бригади от промишлеността приключиха със задачите си за седмата петилетка. Колективът на Химическия комбинат първи в окръга премина по новата организация на заплащане съгласно 5-то постановление на Министерския съвет.

За периода януари — октомври промишлеността изпълни своя план. Преизпълнява се и строителната програма. Добри са резултатите ни в областта на търговията, транспорта и съобщенията. Успешно се реализира валутната програма на окръга. Хиляда деветстотин седемдесет и осма година беше неблагоприятна за развитието на селското стопанство. Положени бяха неимоверно големи усилия за компенсиране на загубите. В резултат на тези усилия ние ще получим в повече от 1977 г. 6700 т тютюн, 6500 т домати, 1100 т мляко, над 15 млн. лв. обща и 17 млн. лв. чиста продукция.

Успоредно с борбата за изпълнение на комплексните задачи за 1978 г. бяха положени много усилия за разработването на плановите задачи през следващите години от петилетката. Основният стремеж при подготовката на плана бе да се повишава непрекъснато ефективността на окръжната икономика и качеството на продукцията. Бяха направени сериозни стъпки за приложение на новия подход при разработването на комплексната програма с оглед постигане на мултипликационен ефект във всички сфери на нашето социално-икономическо развитие. В това отношение бяха включени допълнително в плана реконструкцията и модернизацията на производствени обекти в няколко града и селищни системи.

Както през миналата, така и през настоящата година окръгът често страдаше от непълна балансова обвързка на плана на някои предприятия, разположени на наша територия. Оттук произтичаха и някои затруднения в общоокръжен мащаб.

Ето защо бе обърнато много сериозно внимание на въпроса за балансирането на плана на всички равнища и направления. В съответствие с новата технология на планиране, на основата на инженерните проекти и насрещните планове на колективите бяха направени някои предложения за уточняване на контролните цифри съобразно с реалните условия и наличните ресурси.

Благодарение на новия начин на планиране през следващите две години окръгът ще разчита на много по-добри резултати в своето комплексно развитие. В сравнение с очакваното изпълнение за 1978 г. чистата продукция ще нарасне през 1979 г. с около 15 на сто, а през 1980 г. в сравнение с 1979 г. с 12 на сто. Обществената производителност на труда ще се увеличи съответно с 15 и 14 на сто. Само от усъвършенствването на организацията на труда през 1979 г. ще се реализира икономия на жив труд в размер на 1617 работници. Предвижда се по-нататъшно подобряване качеството на продукцията. Ще продължи обновяването на продукцията, което при нашите условия се гарантира от въвеждането в експлоатация в края на тази година на комбината за преработка на полиестерна коприна в Димитровград.

Считаме обаче, че с проектоплана биха се решили по-добре някои въпроси на окръга.

Необходимо е да се ускорят темповете за реконструкция и модернизация на стопанския химически комбинат и завод „Вулкан“ в Димитровград — предприятия с голямо национално значение.

В окръга разполагаме и ще влязат в строя нови производствени мощности на заводи, предназначени за машиностроенето. Налага се те да бъдат съоръжени с нова модерна техника, съвременни технологии и номенклатура на производството.

Хасковски окръг е един от най-засушливите райони на страната и със сравнително най-много слънчеви дни. Тази година се оказа твърде показателна по отношение на неговата зависимост от природата и по-конкретно от засушаванията. Изградените напоителни полета също не са гарантирани с достатъчни количества вода. Необходимо е да започне изграждането на деривационен канал за прехвърляне на води от р. Арда в язовир „Тракиец“, а така също за акумулиране водите на р. Марица и изграждане на напоителна система „Капитан Андреево“.

При решаването на тези въпроси ще сме в състояние да увеличим значително добивите от селскостопанските култури и да подадем вода на пасищните комплекси с оглед да увеличим чувствително свободното отглеждане на овце за месо и вълна.

Молбата ни към съответните органи е да се търсят възможности за по-скорошно решаване на тези особено важни за окръга проблеми.

Другарки и другари народни представители, показатели-те, заложенни в плана за 1979 и 1980 г., както и в бюджета на страната за 1979 г. са напрегнати и динамични. Независимо от това те отговарят напълно на възможностите, с които разполагаме.

Вниманието на окръжното, партийното и държавното ръководство е насочено сега към създаването на такава организация на труда и материално-техническо снабдяване, които да гарантират ритмичното изпълнение на плана още от първия ден.

Като изразявам пълното си съгласие с предлаганите проекти, искам в заключение да ви уверя, че трудещите се от Хасковски окръг, в това число и сдружените земеделци, рамо до рамо с комунистите под ръководството на окръжния комитет на партията ще положат максимални усилия за претворяване в конкретни дела на комплексната програма за социално-икономическото развитие на окръга и страната през 1979 и 1980 г.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Нинко Стефанов: Другарки и другари, народният представител Милко Стоянов е представил писмено своите предложения и затова няма да прави изказване.

Желае ли още някой народен представител да се изкаже и да направи конкретни предложения по законопроектите? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване.

Моля народните представители, които приемат по принцип законопроекта за единния план за общественно-икономическото развитие на Народна република България през 1979 и 1980 г., да вдигнат ръка. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема на първо гласуване единодушно.

Народните представители, които приемат по принцип законопроекта за държавния бюджет на Народна република България за 1979 г., моля да вдигнат ръка. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема на първо гласуване единодушно.

Преди да се поставят на второ гласуване, двата законопроекта се предоставят на комисните за допълнително обсъждане.

Преминаваме към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Законопроект за изменение и допълнение на Закона за народните съвети.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № 4, I)

За доклад от името на вносителя има думата др. Григор Стоичков — заместник-председател на Министерския съвет.

Григор Стоичков: Другарки и другари народни представители! Както е известно, Мартенският пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия от 1977 г. утвърди Основни насоки за по-нататъшното развитие и усъвършенстване на териториалното и селищното устройство на Народна република България.

Обсъждането въпросите на териториалното и селищното устройство на специален пленум на партията потвърждава далновидността и научния подход на Централния комитет при решаване на генералните проблеми на страната.

Документите на пленума са по-нататъшна конкретизация на решенията на Единадесетия конгрес за усъвършенстване на териториалната и селищната организация на страната и изпълнение на Декемврийската програма за повишаване жизненото равнище на народа.

Досегашното териториално и селищно устройство се осъществяваше без единна устройствена програма за страната като цяло, в резултат на което се очертаха някои неблагоприятни тенденции, като: обезлюдяване на селища, неефективно използване на обществени фондове, стихийност в изграждането на селища и извънселищни територии, сивота и еднообразие в архитектурния облик на населените места и други. Недостатъчно комплексно се развиват и изграждат обектите на труда, обитаването, общественото хранене и техническата инфраструктура.

Тези неблагоприятни тенденции, решенията на Единадесетия конгрес на партията, изискванията на зрялото социалистическо общество, научно-техническата революция и прилагането на мултипликационния подход в обществено-икономическото развитие наложиха проблемите на териториалното и селищното устройство да се решават на качествено нова основа.

Този качествено нов подход намери израз в разработването на Единния териториално-устройствен план на Народна република България. С него в нормативна основа се дават решения за единно устройство на територията, развитието и изграждането на населените места.

С приложенето му се създават нормативи за рационално използване на природните, материалните и човешките ресурси и изграждане на жизнената среда, която да съответствува на новия, социалистически начин на живот.

Тези въпроси бяха разработени под личното ръководство на др. Тодор Живков. Те са пръв наш опит сред социалистическите страни да се изяснят принципите на единно устройство на територията и организацията на цялата жизнена среда в Народна република България.

Един от важните моменти на Единния териториално-устройствен план е усъвършенствуването на селищната организация, формирането и развитието на селищните системи.

Създаването на селищните системи се обуславя от наличието на засилена междуселищна интеграция и изграждането на компактни населени места, което е резултат на ускорената концентрация и специализация на промишлеността, изграждането на аграрно-промишлените комплекси и други.

Същността, характерът и съдържанието на селищните системи бяха определени от др. Тодор Живков. Цитирам:

„Селищната система е качествено нов обект както в сравнение с отделния град, така и с групата населени места, обединени административно. Тя представлява единен социален организъм, в който населените места са обединени от общи производствени дейности, общо обслужване, единен транспорт. Селищната система обхваща населени места, чиито стопански и социални връзки непрекъснато се засилват и се разглеждат като единно цяло при решаване на обществено-икономическите, териториално-устройствените, градоустройствените и културните проблеми.“

Факторите за формиране на селищните системи са икономически, социални, природо-географски, технологически и административни. Практиката показва, че най-голямо значение за формирането и развитието на селищните системи има териториалното разположение на производителните сили.

Освен това съществена роля при определяне границите на селищните системи играе интензивността на връзките между селищата, измерена посредством ежедневните трудови и културно-битови пътувания.

Селищните системи не са затворени териториални единици. Напротив, те са отворени една спрямо друга и имат помежду си икономически, социални, културни и други връзки, които непрекъснато ще се развиват, разширяват и задълбочават.

Същевременно те са динамични по своя характер. Това означава, че селищните системи непрекъснато ще се развиват.

Какво е значението на селищните системи за обществено-икономическото развитие на страната?

Селищните системи имат голямо икономическо, социално и управленческо значение за бъдещото обществено-икономическо развитие на страната.

Какво е икономическото им значение?

В селищните системи се създават условия за по-нататъшна отраслова и териториално-устройствена концентрация и специализация на производствата, изискващи териториално коопериране на материално-техническата база в сферата на производството.

В съответствие с развитието на икономиката по новому ще се изгражда и производствената инфраструктура. Ще се създават единни енергийни, силови, ремонтни и складови стопанства. Това ще доведе до намаляване на капиталните вложения за изграждане на производствената база, обслужващата сфера и инфраструктурата.

С привеждане на аграрно-промишлените комплекси в съответствие с границите на селищните системи се създават условия за единство в ръководството, за усъвършенстване на организацията на труда, за най-пълно използване на земята, механизацията и другите съществуващи резерви.

С други думи в селищните системи ще се постига висок мултипликационен ефект от целокупната дейност.

Какво е социалното значение?

В селищните системи ще се създават единни условия и възможности за работа, обслужване, общуване и почивка на населението.

Чрез новата селищна организация ще се ускорява решаването на жилищния проблем, като успоредно с новото строителство ще се използва по-добре изграденият жилищен фонд в рамките на цялата система.

Единствено при новата селищна организация ще стане възможно да се приложи на практика мултипликационният подход при концентрацията и специализацията на обслужващите дейности. Ще се изграждат обществено-обслужващи комплекси, които ще обслужват културата и изкуството, народната просвета, спорта, отдиха и пр.

В селищните системи ще се създадат по-добри предпоставки за организиране дневния и седмичния отдих на населението.

Това означава, че в бъдеще от системата на обслужване на всяко населено място само за себе си ще се премине към единно обслужване в границите на цялата селищна система.

Какво е управленческото им значение?

Селищните системи като оптимална териториална единица създават условия за усъвършенствуване на управлението в териториален разрез чрез по-добро прилагане на програмно-целевия и комплексния подход.

В новите условия по-добре ще се прилагат националните нормативи, като се отчитат конкретните местни условия.

По-успешно ще се съчетава отрасловото с териториалното планиране и ръководство.

Значително ще се разшири и социалистическата демокрация и ще се подобри административното обслужване на населението.

Следователно новата селищна организация има да играе важна роля в общественоекономическото развитие и ще оказва трайно въздействие върху бъдещото развитие на страната и обществото. Посредством нея се прави решителна крачка към постепенно намаляване на съществените различия между града и селото и ще се създадат сравнително еднакви условия за труд и живот на населението. С други думи решава се една задача, която е от големите стратегически цели на партията и правителството.

Най-ярко огромното политическо и идеологическо значение на селищните системи бе определено от др. Тодор Живков в заключителното му слово пред Мартенския пленум с мисълта, че те са клетките на бъдещото комунистическо самоуправление.

Другари! Както е известно, в изпълнение на Основните насоки на Мартенския пленум Министерският съвет утвърди селищните системи в страната, а Народното събрание прие Закон за съвети на селищните системи. Приети бяха и други нормативни актове, с които се създадоха необходимите условия и правни предпоставки за формирането и развитието им.

Едногодишната практика потвърди правилността на новата териториална и селищна организация на страната.

Съветите на селищните системи обаче се изградиха като временни органи чрез представители на общинските народни съвети, на обществените и стопанските организации. Техните функции са само координиращи. На съветите не са предоставени права за ръководство и управление на цялостната единна общественоекономическа дейност в селищната система.

По-нататъшното развитие и усъвършенствуване на териториалното и селищното устройство на страната и изискванията на зрялото социалистическо общество налагат селищните системи да се развият и утвърждават като основна политическа, социална, икономическа и административна единица в страната.

Предложените законопроекти за изменение и допълнение на Закона за народните съвети и на Избирателния закон решават тези основни и важни за нашата страна проблеми.

Кон са основните постановки в законопроекта за изменение и допълнение на Закона за народните съвети?

Първо. Селищните системи в страната да се обособят в социално-икономически и административни единици — общини от нов тип. Общините ще се изграждат като единно цяло и като основни териториални единици, в които ще се създават условия за комплексно решаване на обществено-икономическите, териториално-устройствените, градоустройствените и културните проблеми, както и на комплексното обществено и административно обслужване на населението.

Законопроектът предвижда за ръководство на всяка селищна система да се избира общински народен съвет от избирателите, живеещи на нейна територия. Предлага се в новите общински народни съвети да се осигури по-широко народно представителство, като броят на народните съветници се увеличи. Така минималният брой на народните съветници нараства от 30 на 50, а максималният от 120 на 150.

На общинските народни съвети се предлага да се дадат широки правомощия за ръководство и управление на съответната селищна система.

Те ще организират и контролират комплексното изграждане и развитие на селищните системи чрез най-ефективно използване на материалните, природните и трудовите ресурси.

Съветите ще приемат план и бюджет въз основа на окръжени показатели и лимити, утвърдени от окръжния народен съвет. На тази база ще утвърждават поименния списък на обектите с непроеизводствено предназначение и жилищата, които ще се строят в селищната система, като осигуряват максимална концентрация на предоставените им капитални вложения.

Те ще ръководят дейността по благоустрояването, комуналното стопанство, местната промишленост, комплексното обществено обслужване, търговията и самозадоволяването на населението със селскостопански продукти.

Съветите ще съдействуват и контролират изпълнението на задачите в промишлеността, строителството, селското стопанство, транспорта, съобщенията, отдиha, туризма, опазването на природната среда и земята. Те ще координират дейността на всички учреждения и стопански организации на тяхната територия с оглед комплексното развитие на общината.

С други думи — на новите общини се предоставят твърде големи права в сравнение със сегашните общински народни съвети за ръководство и управление на селищните системи.

Второ. Законопроектът предвижда в селата от територията на новите общини да се укрепят органите на местното самоуправление. Предлага се във всяко село с население над 100 жители да има кметства като помощни и подчинени на общинския народен съвет изпълнително-разпоредителни органи. Кметствата се създават и в градовете, които не са центрове на селищни системи.

Какво е предимството на кметството?

В настоящия момент от около 5400 населени места в страната в 2900 има пълномощничества. В тях фактически няма пълноценни органи на местната държавна власт. В тези съставни села има обикновено само по един пълномощник. Той е натоварен с всички функции за ръководство и обслужване на населението. В пълномощничествата не се избират народни съветници както в другите съвети. Именно затова те са най-слабото звено в системата на местното самоуправление.

Сега се предлага кметството в зависимост от големината на населените места да се състои от кмет и където е необходимо — заместник-кмет, секретар и народни съветници.

Кметът и народните съветници ще се избират непосредствено от избирателите в населените места на кметството съгласно Избирателния закон за срок от две години и половина.

На кметствата ще се предоставят правомощия за решаване и изпълнение на задачи от местно значение, свързани с развитието на съответното населено място и обслужване на населението. Те ще осигуряват изпълнението на решенията на общинския народен съвет. Ще организират благоустрояването, комуналната дейност, хигиенизирането и чистотата.

Основните въпроси от компетентността на кметството ще се решават колективно и ще се приемат съответни решения и разпореждания.

Законопроектът предвижда във всяко кметство да има секретар — постоянно административно лице. Това ще даде възможност за секретари да бъдат назначени делови и компетентни лица, които ще организират административното обслужване на населените места, което сега е под всякаква критика.

В това са предимствата на кметствата. С тях се укрепват местните органи на държавната власт във всяко населено място, подобрява се административното обслужване и се завишава социалистическата демокрация.

С други думи кметствата са изцяло в интерес на населението.

Другарки и другари народни представители! Със създаването на новите общини и кметствата социалистическата демокрация в страната ще получи по-нататъшно развитие. Ще се прилагат нови, по-гъвкави форми на участието на население

инето в местното управление. Въпреки че броят на сегашните общини ще се намали, общият брой на народните съветници в местните органи на държавната власт и местното управление ще се запази. Това идва от увеличаване на съветниците в новите общински народни съвети и избирането на съветници във всички кметства на населените места.

Такива са основните постановки за по-нататъшното развитие на селищните системи и тяхното изключително голямо значение за общественоеикономическото развитие на страната.

Както вече подчертахме, селищните системи са качествено нова, по-висша форма на териториалната организация на обществото. При тази организация по-ефективно ще се използва материално-техническата база, ще се разширят социалните контакти на отделните слоеве от населението при упражняване правото на труд и отдих, при усвояване на духовните ценности на обществото. По този начин гражданинът на нашето общество ще получи възможност в границите на селищните системи да участва активно в многообразния възпроизводителен процес, както и да задоволява всички свои потребности от социален, културен и друг характер. Само по този път можем да превърнем всички населени места в селища с подходящ общественоеполитически, икономически и социален климат. Това безспорно ще спомогне за израстването и развитието на личността — строителя на нашето социалистическо общество.

Другарки и другари народни представители, излагайки тези съображения, аз моля да гласувате за предложението за законопроект за изменение и допълнение на Закона за народните съвети, както и за законопроектите за изменение и допълнение на Избирателния закон и продължаване срока на пълномощията на народните съвети. Благодаря. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата докладчикът на Законодателната комисия народният представител проф. Ярослав Радев — председател на комисията. Той ще докладва становището на комисията по трите законопроекта, тъй като материята по тях е тясно свързана. А изказванията по законопроектите и тяхното гласуване ще стане поотделно.

Ярослав Радев: Другарки и другари народни представители! Селищната система е принципиално нова форма на организация за местно управление, в която се създават най-благоприятни условия за комплексно решаване на икономическите и на социалните проблеми върху основата на единна държавна политика.

По своя характер и структура селищните системи са организационна форма за усъвършенствуване на държавното управление, за развитието на демократизма, пригодени за по-ефективно управление на цялата система от социални отношения, на многостранната човешка дейност на територията на системата.

Назначението на селищната система е по-пълното изразяване на общите интереси и по-широкото включване на населението за непосредствено участие в управлението и създаване на благоприятни условия за всестраниното развитие на социалистическия гражданин. Следователно в самата същност на селищната система е заложено изискването за нейното всестранно и хармонично развитие, което най-пълно отговаря на етапа на изграждането на развитото социалистическо общество. Нещо повече, като организация за всестранно и комплексно управление на социалните процеси, в което се привличат все по-широки слоеве от населението и в крайна сметка на цялото население, селищната система според точното определение на др. Тодор Живков се явява зародиш на комунистическото самоуправление.

Селищната система, която е в началото на своето развитие, още не е в състояние напълно да разкрие предимствата, които произтичат от нейната природа. Но в хода на нейното развитие, при последователното прилагане на нейните принципи все повече ще изпъкват предимствата на системата в сравнение с традиционните форми на местното самоуправление. Същевременно селищната система съдържа в себе си и развива всичко ценно от опита на местните народни съвети като органи на власт и самоуправление, т. е. развива демократическите принципи на организация на местното самоуправление.

След създаването на селищните системи бяха създадени техните органи, образувани чрез представителство на общинските народни съвети, стопанските организации и ръководни длъжностни лица на територията на системата. На образуваните по такъв начин органи бяха предоставени ограничени, предимно координационни правомощия.

В предлагания законопроект за изменение и допълнение на Закона за народните съвети се преминава към образуване непосредствено от населението на представителни органи на властта с широки правомощия, които обхващат всички страни на обществения живот върху територията на селищната система.

За развитието на социалистическата демокрация принципиално значение има и непосредственото избиране на ръководителите от различните равнища на управленческата дейност, принцип, формулиран в програмата на партията. За първи път в законопроекта за изменение и допълнение на За-

кона за народните съвети се предвижда кметът, който е орган на управление, да се избира непосредствено от населението.

Законодателната комисия предлага законопроектът за изменение и допълнение на Закона за народните съвети, произтичащите от него изменения и допълнения в Избирателния закон, както и предложението за продължаване срока на пълномощията на народните съвети да се приеме от Народното събрание с предложените изменения.

Предложенията за изменение и допълнение на Закона за народните съвети и на Избирателния закон бяха предварително раздадени на народните представители, затова предлагам да не се четат.

(Предложенията на Законодателната комисия — приложение 4, II, № 5, II, № 6, II)

Председателстващ Нинко Стефанов: Двадесет минути почивка.

(След почивката)

Председателстващ Атанас Димитров: Другарки и другари народни представители, пристъпваме към разискване по законопроекта за изменение и допълнение на Закона за народните съвети. Има думата народният представител проф. Димитър Димитров.

Димитър Димитров: Другарки и другари народни представители! Предложеният за обсъждане законопроект има особено важно значение, защото по същината си той дава правно съдържание на осъществяването на една реформа на териториално-административното устройство на България. А такива реформи са плод на дълголетно развитие и имат дълготрайно приложение и живот с голямо въздействие върху състоянието, перспективите и развитието на населените места.

Големи изменения настъпиха у нас, особено след историческия Априлски пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия от 1956 г. и ускореното развитие на производителите сили в нашата страна. В процеса на формирането на тези сили се осъществи голямо движение на населението, големи изменения в населените места, зароди се ново обвързване на тези места по начин, който да задоволява непрекъснато растящите нужди от работна сила. Назряваше необходимостта от формирането на ново виждане и ново третиране, както и ново разрешение на проблемите в традиционно наследените от нас понятия за селища и населени места.

Пръв изразител на това ново виждане стана др. Тодор Живков, който в своя доклад на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия, а след това и на Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия през 1976 г. хвърли светлина и очерта контурите на едно ново понятие, на едно ново формиране, което доби у нас вече и утвърждение като понятие селищна система. Това понятие залегна като сърцевина в разработките, направени на Мартенския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия през 1977 г., посветен на Основните насоки за по-нататъшното развитие и усъвършенстване на териториалното и селищното устройство на Народна република България.

Смятам, че имаме достатъчно основание да кажем, че селищната система като виждане, като замисъл, като перспектива се очертава да стане един наш принос в социалистическото териториално-административно устрояване на обществото в условията на зрелия социализъм. Един принос, който ще има не само национално значение, защото той се явява закономерен резултат от последователния научен подход и анализ на настоящото и перспективното виждане на решаване проблемите на териториалното устройство на Народна република България.

Какво конкретно се решава с предложения ни законопроект?

Изменя се и се допълва Законът за народните съвети, като се дава окончателно решение на задачата, чието решение бе започнато със Закона за селищните системи. На Мартенския пленум др. Тодор Живков определи селищните системи като „жизнеспособни клетки“. Със Закона за изменение и допълнение на Закона за териториално и селищно устройство, приет на последната сесия на Народното събрание в края на 1977 г., селищните системи нормативно се определиха като „основа на териториалното и селищното устройство на страната“. Те станаха жизнеутвърдени основни клетки на това устройство. А с гласувания на същата сесия Закон за съвети на селищните системи се постави началото на координацията на управлението на тези основни клетки.

И тук бе показана и доказана зрелостта в подхода при решаването на тази сложносъставна задача: фактическото състояние на клетката на селищната система се взе като изходна база, постави се началото на координирането на нейните органи, пристъпи се към експеримент и сега, след задълбочен анализ на този едногодишен експеримент, се дава крайното решение — не само координация на органи, а единен орган на селищната система. Но селищната система е именно система, съставна система, затова и всяка съставка на системата получава свой местен орган — кметството.

Кметството е териториално фиксиран колегиален орган в рамките на общинското териториално обособяване на селищната система като събирателна система. Събирателната система е повик, необходимост за развитието на страната ни в условията на градежа на развитото социалистическо общество в България. Но събирателната селищна система не само не премахва, не ограничава, а тъкмо обратното, увеличава и обогатява с нови форми на пряка и представителна социалистическа демокрация участието на населението в управлението на селищната система.

Идеята за кметството в рамките на селищната система е сполучлива идея за конкретно прилагане на конституционно установения у нас принцип за демократическия централизъм в условията на оформящата се не механически, а организически уедрена основа на нашето териториално-административно устройство. Такова прилагане, при което се използват формите на пряк и представителен избор в комбинация, съответстваща на съставките на селищната система и на осигуряването на нейното единно и всеобхватно ръководство с отчитане свообразията и нуждите, както и особеностите и на най-малките съставки на селищната система. Изграждане на новото, без да се руши, а като се пригажда и усъвършенствува запазеното към изискванията на новото — ето синтеза, в който може да се очертае сърцевината на замисъла за новото управление на селищната система — новата основа на териториално-административното устройство на Народна република България.

Между другото тук искам да посоча положението, че съз законопроекта се възстановява един термин в системата на местните органи на управление — терминът кмет. Това е старобългарска и старославянска дума за означаване старея на славянската община. В чл. 3 от Законъ соудный людьмь от IX век се говори за правата на кмета, който в бой покаже храброст. А според изследванията на проф. С. С. Бобчев в неговия труд „Титли и служби в областното управление на старовремска България“ се казва за думата кмет следното: „Кмет у нас се е употребявала като название за обозначаване избрания представител на селото.“

Разбира се, че в законопроекта кметът има функции и правомощия, съответстващи на изискванията на социалистическия демократизъм в съвременно формиращата се селищна система, но е отраден факт търсенето да се поднови, като се влее ново съдържание в една многовековна демократична традиция в съзнанието на славянския български народ, свързана с употребата на термина кмет като управник по избор на малката селска община.

Законопроектът за изменение и допълнение на Закона за народните съвети приключва един етап от регламентацията

в развитието на местното управление и общественото самоуправление в България. Това развитие е импулсирано от множество обективни изисквания на икономическото, демографското и социалното развитие на страната ни, както и от множество субективни, политически осъзнати изисквания, намерени за осъществяване през последните десетилетия. Извън преките изисквания за адаптиране на населението и работната сила към нуждите на нашето промишлено развитие, адаптация, която оказва въздействие и върху строителството, транспорта, търговията, услугите, здравеопазването и културата, чрез регламентирането се създават основно нужни предпоставки за осъществяване преодоляването на съществени различия между селото и града. В миналото стремежът за това преодоляване се беше превърнал в общополитически повик, но повик без реално насочване и конкретизиране, защото не можеше да се посочи верен път към неговото осъществяване. Едва в условията на плановото социалистическо обществено-икономическо развитие на България този стремеж се превръща в реална възможност, превръща се в научно обоснован и експериментиран път за постигане на това многовековно въжделение на нашия народ.

Другарки и другари народни представители! С приемането на предложението ни законопроект и обусловените от него други два законопроекта ние завършваме един етап в териториално-административното устройство и управление на нашата република и отгъщаваме нова страница в неговото развитие, нова светла страница, в която народът ни ще получи нови условия и възможности чрез осъвременяването на селищните системи за по-добър и плодотворен труд и живот.

Изцяло одобрявам предложението законопроект и ще гласувам за него. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Атанас Димитров: Има думата народният представител Костадин Атанасов.

Костадин Атанасов: Другарки и другари народни представители! Народното събрание разглежда важен въпрос, който се отнася до административно-териториалното устройство на страната и управленческата структура на местните органи на държавна власт и народно самоуправление.

С изменението на Закона за народните съвети се осъществяват решенията на Мартенския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия за усъвършенстване териториалното и селищното устройство на страната и на Ноемврийския пленум (1968 г.) за издигане ролята на народните съвети в системата на социално управление.

Важността на проблема се определя от поставената цел: да се приведе в съответствие административно-териториал-

ното устройство на страната със социално-икономическите изменения, настъпили в етапа на изграждане на развитото социалистическо общество; политическото и административното ръководство да осъществява единна икономическа, социална и техническа политика; селищните системи да станат управляеми системи.

Сега проблемите на селищните системи ще бъдат решавани от един орган, който обладава реална политическа и държавна власт и притежава реални административни и икономически функции.

Идеята на др. Тодор Живков за развити селищни системи намира своята правно-политическа и социална реализация в предлаганата нова административно-териториална и управленческа структура.

Икономическата ефективност на предлаганото административно-териториално устройство намира израз в осигуряването на практическите условия за комплексно разработване на териториалните и селищно-устройствените планове и плановете за обществено-икономическото развитие. По този начин най-пълно ще се мобилизират материалните, природните и трудовите ресурси на отделните територии.

Новата административно-управленческа структура ще осигурява последователно реализиране на Единния териториално-устройствен план на Народна република България и координиране на всички дейности, които участват в териториално-устройственото развитие на страната.

В социален аспект предлаганият законопроект осигурява изграждане на хармонично устроена жизнена среда в териториалните единици, постепенно уеднаквяване условията на живот в тях и преодоляване различията между града и селото. Той се явява изпълнение на Програмата на партията за развитието и задълбочаването на социалистическата демокрация и демократизма в управленческата дейност.

Всичко това определя неговата голяма икономическа, политическа и социална значимост.

В мотивите към законопроекта са осветени предложените изменения и допълнения на Закона за народните съвети и няма да се спирам подробно на тях, а ще си позволя да спра вашето внимание на някои основни и по-характерни:

В чл. 3 и 4 от проекта намира правилно решаване въпросът за единството на териториално-селищната и административно-териториалната структура на страната. Във всяка селищна система се предвижда изграждането на общински народен съвет, с което селищната система се обособява и като основна административна и териториална единица. Определя се и седалището на общинския народен съвет — в центъра на селищната система. Това е в съответствие със социално-ико-

номическото положение на централното селище и неговото влияние върху останалите населени места от системата.

С допълнението на чл. 10 и изменението на чл. 11а в главата за правата и задълженията на народните съвети правомощията на народните съвети се съобразяват по-пълно със социално-икономическите и културно-битовите изменения, настъпили на териториите на селищните системи, и предложена новата административно-управленческа структура.

Дават се права на народните съвети да „организируют, ръководят и отговарят за цялостната дейност по териториалното и селищното устройство на територията на народния съвет“, възлага се пълна отговорност на народните съвети за провеждането на една важна държавна и обществена функция, отнасяща се до средата на живеене, труд и почивка на гражданите. Създава се законната възможност и задължение важните въпроси на живота в селищните системи да се решават от населението, да бъдат дело на народа. Това е в унисон с широкия демократизъм на социалистическия обществен строй.

Съществени са измененията на чл. 11а от Закона за народните съвети.

С проекта по-пълно и систематизирано са определени задачите на общинските народни съвети съобразно тяхната структура като органи на власт и самоуправление в селищните системи. Успоредно с това се държи сметка и за специфичните особености и интереси на отделните населени места. Значително са разширени техните правомощия и общинските народни съвети се очертават като пълновластни органи, които ще ръководят, организират и отговарят за цялостната дейност в селищните системи. Общинските народни съвети се задължават да съдействуват и контролират изпълнението на задачите в промишлеността, строителството, селското стопанство, транспорта, съобщенията, отдиха, туризма, опазването на природната среда и земята. Те ще координират дейността на всички учреждения и стопански организации на тяхната територия с оглед комплексното развитие на общината.

Всичко това определя общинските народни съвети като общини от нов тип, които притежават пълна държавна власт и обществено доверие, имат ново съдържание и структура, непознати досега у нас и в останалите социалистически страни, и са перспективна форма на по-нататъшното развитие на народното самоуправление.

В предложения законопроект по-добре са систематизирани актовете, които могат да приемат народните съвети за изпълнение на поставените им задачи. Разширяват се правните средства, в които ще се материализира властническата воля на народните съвети и управленческо-разпоредителната

им дейност за ръководене и осъществяване на цялостната обществена дейност на територията на селищната система.

Друго съществено изменение на Закона за народните съвети, което се предлага със законопроекта, е създаването на нова глава втора, в която се уреждат ролята, мястото и задачите на кметствата.

Кметството е качествено нов орган в административно-териториалната структура на страната и в системата на народните съвети. То се създава като изпълнително-разпоредителен орган на общинския народен съвет извън седалището му. В него намират реализация редица устройствени управленчески принципи и предимства на социалистическата система за социално управление. Предвиденият състав и определените функции и задачи гарантират гъвкавост и оперативност на кметството при решаване и осъществяване на задачите на населените места.

Много добре е решен въпросът и със съветниците при кметствата. Включването в състава на кметството и на народни съветници, пряко избрани от населението, създава гаранции за по-пълно осъществяване политиката на общинските народни съвети, както и за решаване на местните проблеми на кметствата.

Чрез кметството се разширява непосредственото представителство, което се разпростира върху органите на държавно управление. Това е нов, важен момент в по-нататъшното развитие на социалистическата демокрация, в създаването на нови форми на народно самоуправление, което осигурява прехода към бъдещото пълно комунистическо самоуправление.

Кметството се явява административно-териториално звено, в което ще се отразяват и съчетават интересите на общината и на отделните населени места, обществените и личните интереси на гражданите. Предвиденият отчет в чл. 71, който кметството се задължава периодически да дава за своята дейност пред населението, е по-нататъшно развитие на народния контрол върху дейността на народните съвети.

За по-голяма пълнота и за постигане целите на законопроекта считам за целесъобразно да предложа някои допълнения:

Подкрепям направеното от Законодателната комисия допълнение към чл. 66, ал. 1 и 2 от законопроекта, като се предвижда възможност за контрол върху дейността на общинските народни съвети по създаване на кметствата. Решенията по тези въпроси да се съгласуват с изпълнителните комитети на окръжните народни съвети.

На сегашния етап не е целесъобразно изцяло тази дейност да се оставя без контрол. С това ще се предотврати

възможността за проява на някои местнически тенденции и се осигурява единство в критериите при създаването на кметствата.

Целесъобразно е кметовете да бъдат народни съветници в общинските народни съвети. Това им качество ще позволява по-непосредствено да участвуват във вземането на решенията и организират тяхното изпълнение. Същевременно това е предпоставка за по-непосредствено представителство на отделните селища в общинските народни съвети, за отстояване на техните специфични особености и интереси.

В чл. 71 да се допълни след думата „периодически“ „но не по-малко веднъж годишно“. Необходимо е кметствата ежегодно да се отчитат за своята дейност пред населението. Това се налага с оглед осигуряване на системен обществен контрол и от обстоятелството, че срокът на мандата от две години и половина дава възможност кметството да се отчита за своята дейност не повече от два или три пъти, което на практика ще се извършва.

Другарки и другари народни представители! Прилагането на закона след неговото приемане ще изисква огромна работа по приложението на новата административно-управленческа структура на народните съвети, преустройството на тяхната работа и разстановката на кадрите. Предстои и провеждането на избори. Всичко това налага пълна мобилизация на силите за изпълнение и преизпълнение на плана за 1978 и 1979 г. и на задачите, които произтичат от законопроекта.

Уверена съм, че новата административно-териториална и управленческа структура на народните съвети ще допринесе за по-нататъшно подобряване социалистическата организация на труда в управленческата сфера и в дейността на народните съвети, поради което одобрявам предложения законопроект и ще гласувам за неговото приемане. (Ръкопляскания)

Председателстващ Атанас Димитров: Други записани оратори няма. Желаете ли още някой народен представител да се изкаже по законопроекта или да направи конкретно предложение? — Няма желаещи.

Петър Панайотов: В чл. 68 от предложения законопроект се казва, че заместник-кметовете и секретарят на кметството се избират и освобождават от общинския народен съвет. В мотивите и в изложението на др. Григор Стоичков не се дадоха основанията и съображенията за това положение в законопроекта.

Питам какви са основанията и съображенията заместник-кметовете и секретарят на кметството да не се избират пря-

ко от избирателите, а от общинския народен съвет? От чия среда ще бъдат избирани заместник-кметовете и секретарят на кметството от общинския съвет?

Председателстващ Атанас Димитров: Има ли други желаещи? — Няма.

Понеже има и други въпроси, др. Григор Стоичков утре ще даде отговор на поставения въпрос.

Пристъпваме към първо гласуване на законопроекта.

Народните представители, които приемат по принцип предложения законопроект, моля да гласуват. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема на първо гласуване единодушно.

Преди да се постави на второ гласуване, законопроектът се предоставя на Законодателната комисия за допълнително обсъждане.

Преминаваме към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Законопроект за продължаване срока на пълномощията на народните съвети.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № 5, I)

Доклад по законопроекта по същество беше направен. Становището на Законодателната комисия също така ви се докладва.

Иска ли някой народен представител думата, за да вземе отношение по законопроекта? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване. Моля народните представители, които приемат по принцип предложения законопроект, да вдигнат ръка. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема на първо гласуване единодушно.

Преди да се постави на второ гласуване, законопроектът се предоставя на Законодателната комисия за допълнително обсъждане.

Преминаваме към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Законопроект за изменение и допълнение на Избирателния закон.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № 6, I)

Вносителят, както ви е известно, направи доклад по законопроекта. Също така ние чухме и становището на Законодателната комисия.

Следователно преминаваме към разисквания по законопроекта.

Има думата народният представител Пенчо Костурков.

Пенчо Костурков: Другарки и другари народни представители! Внесеният за обсъждане и приемане от Народното събрание законопроект за изменение и допълнение на Избирателния закон, както и законопроекта за изменение и допълнение на Закона за народните съвети са в органическа връзка с утвърдените неотдавна от Министерския съвет селищни системи в страната. Селищните системи са нова форма на териториална структура, чрез която в интереса на населението се съсредоточават много важни икономически, социални, културни, благоустройствени и други дейности в новообразуваната териториална единица. Както знаем, със специален закон бяха изградени и съвети на селищните системи, на които се възложиха редица функции и задачи. Тези техни функции имат обаче координиращ характер, поради което съветите нямат възможност да издават разпоредби и вземат решения, изобщо да упражняват изпълнително-разпоредителни функции.

С предлаганите изменения в Закона за народните съвети се извършва съществена промяна, като се създават нови изпълнително-разпоредителни органи на общината за населеното място, а селищните системи се превръщат в административни центрове, общини от нов тип, и ще се развиват като социални единици на самоуправление. В границите на общините се създават и кметства като изпълнително-разпоредителни органи на селищните системи за населеното място.

Като местни органи на държавното управление кметовете ще играят важна роля и със съдействието на политическите и обществените организации и на населението ще решават задачи от местно значение за издигане и изравняване на жизненото равнище на населението, а в селата ще съдействуват за стабилизиране на работната сила и подпомагане селското стопанство за задържане на процеса на миграцията на населението от селата в градовете.

В разглеждания законопроект се предвижда кметовете и съветниците в кметството да се избират пряко от избирателите. С този начин на избиране се изпълняват разпоредбите на Конституцията и изискванията на програмата на Българската комунистическа партия за разширяване на избирателното начало, което означава усъвършенстване на социалистическата демокрация в нашата държавна система.

От бъдещата съвместна дейност на общинските народни съвети, кметствата, народните съветници и съдействието на политическите и обществените организации съвместно с населението несъмнено ще се получат положителни резултати за развитието и процъфтяването на селшнните системи.

Поради тези изменения в административната структура на страната е необходимо да се внесат съответни изменения и допълнения и в Избирателния закон, който се предлага на вниманието на народните представители.

Уверен съм, че Народното събрание ще приеме и гласува единодушно предложените законопроекти. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Атанас Димитров: Желает ли друг народен представител да се изкаже по законопроекта или да направи конкретни предложения? — Няма желаещи.

Преминаваме към гласуване.

Моля народните представители, които са съгласни по принцип с предложения законопроект, да вдигнат ръка. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема на първо гласуване единодушно.

Преди да се постави на второ гласуване, законопроектът се предоставя на Законодателната комисия за допълнително обсъждане.

Преминаваме към разглеждане на последната точка от дневния ред:

Предложение от ръководствата на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за промени в състава на Върховния съд на Народна република България.

Ще ви прочета самото предложение:

„ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

от ръководствата на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за промени в състава на Върховния съд на Народна република България

Другарки и другари народни представители! Заместник-председателят на Върховния съд на Народна република България полк. Никола Симов Таков и полк. Стефан Яков Йохнев — съдия във Върховния съд, са навършили 64 години и

съгласно чл. 18, ал. 1, буква „а“ и чл. 71, ал. 1 и 2 от Закона за всеобщата военна служба в Народна република България са пенсионирани по пределна възраст.

Във връзка с това е необходимо Народното събрание да ги освободи от длъжност и да избере други на тяхно място.

Предлагаме да бъдат избрани: за заместник-председател на Върховния съд на Народна република България полк. Милан Илчев Ангелов — досегашен съдия във Върховния съд, и за съдии във Върховния съд: полк. Атанас Ангелов Атанасов — досегашен председател на Сливенския военен съд, и полк. Дойчо Момчев Баджаков — досегашен заместник-председател на Софийския военен съд.

Във връзка с изложеното молим Народното събрание да приеме следното

РЕШЕНИЕ

за промени в състава на Върховния съд на Народна република България

Седмо Народно събрание на основание чл. 78, точка 16, и 128 и 132, ал. 1 от Конституцията на Народна република България, във връзка с чл. 81 от Закона за устройството на съдилищата, чл. 18, ал. 1, буква „а“ и чл. 71, ал. 1 и 2 от Закона за всеобщата военна служба в Народна република България

РЕШИ:

Освобождава от длъжност поради пенсиониране по пределна възраст:

1. Полк. Никола Симов Таков от длъжността заместник-председател на Върховния съд на Народна република България и

2. Полк. Стефан Яков Йохнев от длъжността съдия във Върховния съд на Народна република България.

Избира:

1. Полк. Милан Илчев Ангелов — за заместник-председател на Върховния съд на Народна република България.

2. Полк. Атанас Ангелов Атанасов — за съдия във Върховния съд на Народна република България, и

3. Полк. Дойчо Момчев Баджаков — за съдия във Върховния съд на Народна република България.

За председател на парламентарната група на БКП:
д-р Вл. Бонев

Председател на парламентарната група на БЗНС:
Н. Георгиев

Желае ли някой народен представител да вземе отношение към предложението на двете парламентарни групи? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване. Моля народните представители, които приемат предложеното проекторешение за промени в състава на Върховния съд, да вдигнат ръка. Има ли против? — Няма. Има ли въздържали се? — Няма.

Решението се приема единодушно от Народното събрание.

Утре Народното събрание ще продължи своята работа от 9 часа.

Закривам заседанието.

(Закрито в 18 ч.)

Заместник-председатели: **Н. Стефанов**
Ат. Димитров